

træffe den paatænkte Foranstaltning i Straffeanstalterne, men han hovedsagelig har henvendt sig til Ministeren, for at høre, hvorledes denne har tænkt sig at ordne den hele Sag, da er det ganske vist, at jeg ikke kan optræde eller tænke paa at optræde som den, der kunde give Svar herpaa, og jeg skulde heller ikke have reist mig i dette Dieblik, naar ikke min Stilling til denne Sag havde været, hvilket alle Medlemmer her i Thinget vide, af en saadan Bestaffenhed, at jeg maaskee kan opløse forskjellige Punkter, førend Ministeren kommer til at svare. Den ærede Taler har sagt, at han havde for sig ikke faa af de mere anseete Juristers Erklæringer for, at Fængslerne maatte paa Grund af tidligere Bestemmelse ansees berettigede til i det Hele taget at udøve Haandværksdrift, og det er altsaa Udgangspunktet (Vindahl: Jeg sagde, det var „tvivlsomt!“). Det ærede Medlem har været saa god at opløse os om, at han selv havde en stor Interesse paa deres Begne, hvis Sag han fører, men at han dog har maattet opgive saameget af sin Tvivl om Fængslernes Berettigelse, at han neppe vil tilraade Noget at gjøre Forsøg med en Proces i den Retning, og han er endogsaa gaaet saa vidt, at han har sagt, at det, der var skeet i ældre Tider, som han ansaae som en Uretferdighed, nu dog i det Væsentlige staader som en Retspaastand, at Fængslerne ere berettigede til at udøve Haandværksdrift. Det ærede Medlem har ogsaa indrømmet, at han ansaae denne Maade at beskæftige Fangerne paa som i det Hele taget heldig, og det er altsaa det andet Udgangspunkt, vi have for denne Sags Heldighed — jeg skal senere omtale andre Grunde, hvorfor den er heldig — efter det ærede Medlems hele Betragtning er den altsaa heldig.

Det ærede Medlem udtalte i Begyndelsen af sit Foredrag en Sætning, som er fuldkommen rigtig, og som vist Ingen deler med ham i højere Grad end jeg, nemlig at det Fornuftigste vilde være, om Staten benyttede de Arbeidskræfter, som den tvungent maa benytte, til at arbejde for sig selv, og at dette navnlig vilde kunne skee for en væsentlig Deel — langt fra for den hele Arbeidskraft, som blev til

Kaadhighed — om Militairetaterne havde opgivet selv at være Fabrikanter og havde overladt til Straffeanstalterne at tilvirke for dem alle deres Fornødenheder, og jeg skulde troe, at den ærede Minister selv vil give mig Ret i, at dette vilde være det Forstandigste; men vi maae erindre, at det Uforstandige i den Henseende har et afgjort Held, og at vi ikke kunne rokke eller flytte det. Det ærede Medlem har sagt, at det er ikke alene Klædevarer og hvad dertil hører, som Straffeanstalterne kunne fabricere, der er ogsaa en heel Deel andre Undermunderingsager, saasom: Lærred etc., som Fængslerne maae kunne tilvirke. I saa Henseende skal jeg meddele, at, saavidt mig bekjendt, er man ifærd med at komme til en Overenskomst og er maaskee kommen overeens med Militairetaterne om at overtage en heel Deel af disse Leberancer; men dette forsvinder som en meget ringe Ting; naar man tænker paa, hvad der skal til for at beskæftige circa 1,800 Fanger, saa falder dette bort; det er kun en meget ringe Ting; der bliver altsaa stadig tilstede en stor Mængde Fanger, som skulle beskæftiges, og det af to Grunde; for det Første, fordi de billigviis bør bidrage ved deres Kræfters Anvendelse til at bære Byrden af de Omkostninger, de forarsage, og for det Andet, at det netop er igjennem Virksomheden, at man har det eneste Middel, som kan give noget Haab om at gjøre dem bedre stikke til at vende tilbage til Samfundet. Spørgsmaalet bliver altsaa, saa forekommer det mig, hvilken Beskæftigelsesmaade er den heldigste i Fængslerne? Jeg har jo det ærede Medlems Indrømmelse for, at han ogsaa betragter en Udbydelse af Arbeidskraften i Entreprise for hensigtsmæssig, og jeg tror, at han selv udtalte en Grund, som er meget væsentlig, den nemlig, at det er vanskeligt i selve Fængselsbestyrelsen at finde de Kræfter, som særlig ere stikke til at lede Foretagender af den Art; fordi det paa ingen Maade falder sammen, at være en for hele Fangetilstanden, om jeg maa bruge dette Udtryk, i Fængslet stikket Bestyrelse, og en Bestyrelse, der tillige er en dygtig Administration, som navnlig er stikket til at paasee Virksomheden i Fængslet og det, som er allervanskeligst, Handelen med de fremdragne